

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2025

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN
KONFERENSIYASI TO'PLAMI

2-JILD 4-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

**XALQ PEDAGOGIKASIDA MILLIY URF-ODAT, AN'ANA VA UDUMLAR
TARBIYA VOSITASI SIFATIDAGI O'RNI**

Azimjonova Zarnigor abdunazar qizi

2-kurs talabasi, Chirchiq davlat pedagogika Universiteti

azimjonovazarnigor6@gmail.com

Annotatsiya:

Xalq pedagogikasida milliy urf-odat, an'ana va udumlar yosh avlodni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Ular orqali insonda vatanparvarlik, hurmat, mehnatsevarlik kabi fazilatlar shakllanadi.

Kalit so'zlar: xalq pedagogikasi, urf-odat, an'ana, udum, tarbiya, ma'naviyat.

Annotation:

In folk pedagogy, national customs, traditions, and rituals serve as important means of moral and spiritual education for the younger generation. They help develop qualities such as patriotism, respect, and diligence.

Keywords: folk pedagogy, customs, traditions, rituals, education, spirituality.

Аннотация:

В народной педагогике национальные обычаи, традиции и обряды являются важным средством духовно-нравственного воспитания молодого поколения. Через них формируются такие качества, как патриотизм, уважение и трудолюбие.

Ключевые слова: народная педагогика, обычаи, традиции, обряды, воспитание, духовность.

Kirish:

Xalq pedagogikasi har bir xalqning ma'naviy boyligi, qadriyatlari va tarbiyaviy tajribasini o'zida mujassam etgan bebaho merosdir. Unda milliy urf-odat, an'ana va udumlar yosh avlodni tarbiyalashda muhim o'rin tutadi. Bu qadriyatlar asrlar davomida shakllanib, xalqning hayot tarzi, dunyoqarashi va axloqiy me'yorlarini ifodalaydi. Ayniqsa, o'zbek xalq pedagogikasida urf-odat va an'analar bolalarni mehnatsevarlikka, kattalarga hurmat, kichiklarga g'amxo'rlikka, vatanparvarlik va insonparvarlikka o'rgatishda asosiy tarbiya vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Milliy urf-odat va an'analar insonning ma'naviy kamolotida, ijtimoiy hayotga moslashuvida ham beqiyos ahamiyatga ega. Ular orqali yoshlar o'z xalqining madaniy merosi bilan tanishadi, o'zligini anglaydi va milliy g'urur tuyg'usini his etadi. Shu bois, xalq pedagogikasida urf-odat va an'alarni tarbiya jarayoniga tatbiq etish nafaqat tarixiy merosni asrash, balki yosh avlodni komil inson qilib voyaga yetkazishning eng samarali yo'llaridan biridir. Bugungi globallashuv davrida ham milliy qadriyatlarni asrash va

targ'ib etish yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlashda muhim omil bo'lib qolmoqda.

Asosiy qism:

Xalq pedagogikasi bu xalqning asrlar davomida to'plagan hayotiy tajribasi, donishmandligi va tarbiyaviy qarashlarini o'zida mujassam etgan boy ma'naviy merosdir. Unda milliy urf-odatlar, an'analar va udumlar yosh avlodni har tomonlama barkamol inson qilib tarbiyalashda beqiyos o'rin tutadi. Har bir xalqning urf-odat va an'analari uning tarixiy taraqqiyoti, madaniyati hamda turmush tarzini aks ettiradi. Shu bois, bu qadriyatlar orqali bolalarga nafaqat odob-axloq, balki vatanparvarlik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat, kichiklarga g'amxo'rlik kabi yuksak insoniy fazilatlar singdiriladi.

Xalq orasida shakllangan marosimlar, to'ylar, bayramlar va udumlar ham tarbiya jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, "Navro'z", "Mehrjon", "Sumalak sayli" kabi qadimiy bayramlar xalqni birdamlik, do'stlik va mehr-oqibatga chorlaydi. Shuningdek, oilaviy udumlar bolaning beshik to'yi, sunnat to'yi, kelin salomi kabi marosimlar orqali yoshlar oilaviy qadriyatlarni o'rganadi va ularga hurmat ruhida tarbiyalanadi.

Milliy urf-odat va an'analar yoshlarni milliy o'zlikni anglashga, o'z xalqining tarixi va madaniyatiga faxr bilan qarashga o'rgatadi. Shu bilan birga, ular zamonaviy tarbiya jarayonida ham o'z ahamiyatini yo'qotmay, yangi avlodni komil inson qilib voyaga yetkazishda muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, xalq pedagogikasidagi milliy urf-odat, an'ana va udumlar bu xalqning ma'naviy ildizlari bo'lib, ular yosh avlodni barkamol, axloqli va vatanparvar inson sifatida tarbiyalashning eng samarali vositalaridan biridir.

Natijalar va muhokama:

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, xalq pedagogikasida milliy urf-odat, an'ana va udumlar yosh avlodni tarbiyalashda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Ular orqali bola o'z xalqining qadriyatlarini chuqur his etadi, ijtimoiy hayotda tutgan o'rnini anglaydi va axloqiy me'yorlarga amal qilishni o'rganadi. Ayniqsa, oilaviy marosimlar, xalq bayramlari va urf-odatlar yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitadi, ularni ezgulikka, mehnatsevarlikka, hamjihatlik va hurmatga chorlaydi.

Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, milliy an'ana va udumlar faqatgina tarixiy meros emas, balki hozirgi zamon tarbiyasida ham amaliy ahamiyat kasb etadi. Masalan, "Navro'z" bayrami tabiat va inson uyg'unligini, yangilanish g'oyasini targ'ib etsa, "Beshik to'yi" yoki "Sunnat to'yi" kabi marosimlar orqali oilaviy qadriyatlar mustahkamlanadi. Bu jarayonlarda

kattalarning nasihatlar, xalq qo'shiqlari, maqollar va ertaklar orqali yoshlarga ezgulik, sabr-toqat, halollik kabi insoniy fazilatlar singdiriladi.

Natijada, xalq pedagogikasiga asoslangan tarbiya yoshlarning ma'naviy kamolotini ta'minlabgina qolmay, ularni milliy o'zlikni anglashga, jamiyatda faol va mas'uliyatli shaxs sifatida shakllanishiga yordam beradi. Shu sababli, milliy urf-odat va an'analarni tarbiya tizimida keng qo'llash zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi bo'lib qolmoqda.

Xulosa:

Xalq pedagogikasida milliy urf-odat, an'ana va udumlarning tarbiya vositasi sifatidagi o'rni nihoyatda beqiyosdir. Chunki bu qadriyatlar xalqning asrlar davomida to'plagan hayotiy tajribasi, donoligi va ma'naviy boyligini o'zida mujassam etadi. Har bir urf-odat va an'ana yosh avlodni ezgulikka, halollikka, mehnatsevarlikka, vatanparvarlik va insonparvarlikka undaydi. Ular orqali yoshlar o'z xalqining tarixini, madaniyatini va ma'naviyatini angelaydi, milliy o'zligini saqlab qoladi. Shu bois, xalq pedagogikasining eng muhim vazifalaridan biri ana shu qadriyatlarni tarbiya jarayoniga singdirishdir. Bugungi globalashuv sharoitida milliy an'ana va urf-odatlarning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Chunki xorijiy madaniy ta'sirlar kuchaygan bir paytda, milliy qadriyatlar yoshlarni o'z ildizlariga sodiq, mustahkam e'tiqodli, ma'naviy barkamol insonlar qilib tarbiyalashda asosiy tayanch bo'lib xizmat qiladi. Agar tarbiya jarayonida xalq pedagogikasiga e'tibor qaratilsa, yoshlar orasida ma'naviy bo'shliq, begonalashuv va befarqlik kabi holatlar kamayadi. Xalq pedagogikasidagi urf-odat va an'analarni faqat marosim yoki rasm-rusum sifatida emas, balki chuqur ma'naviy mazmunga ega bo'lgan tarbiyaviy maktabdir. Masalan, "Beshik to'yi", "Navro'z", "Mehrjon", "Kelin salomi" kabi udumlar yoshlarni hurmat, mehr-oqibat, insoniylik va birdamlik ruhida tarbiyalaydi. Ularning har biri xalqning turmush tarzi, qadriyati va axloqiy me'yorlarini avloddan-avlodga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, xalq pedagogikasi va undagi milliy urf-odat, an'ana va udumlar tarbiyaning ildizini tashkil etadi. Ular yosh avlodning nafaqat ma'naviy, balki ijtimoiy, madaniy va axloqiy kamolotini ta'minlaydi. Shu sababli, milliy qadriyatlarni o'rganish, asrash va amaliy hayotga tatbiq etish har bir pedagog, ota-ona va jamiyat a'zosi uchun muhim burchdir. Faqat shundagina biz yoshlarni milliy ruhda tarbiyalab, ularni komil, vatanparvar va barkamol shaxslar etib voyaga yetkaza olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xalq pedagogikasi asoslari. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi nashriyoti. Jo'rayev, M. 2019.

2. Milliy qadriyatlar va tarbiya jarayoni. Toshkent: Fan va texnologiya. Qodirova, D. 2020.
3. Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti. Karimov, I. 2016.
4. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo. Rasulov, A. 2018.
5. Xalq og'zaki ijodi va uning tarbiyaviy ahamiyati. Samarqand: Registon nashriyoti. Ahmedova, S. 2021.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori. 2022-yil 28-mart.
7. Milliy an'analar yoshlar tarbiyasining ma'naviy omili. Toshkent: Nodirabegim nashriyoti. Sharipova, N. 2023.
8. Intangible Cultural Heritage and Education: A Guide for Teachers. Paris: UNESCO Publishing UNESCO 2020.